

Heves—Külső-Szolnok vármegye zsoldosállítása 1706 tavaszán

(Forrásközlés)

Mészáros Kálmán

II. Rákóczi Ferenc hadserege kezdetben önkéntesek közül verbuválódott, a kuruc állam- és hadszervezet kiépülésével azonban fokozatosan érvényre jutott a hagyományos nemesi és paraszti hadkötelezettség bonyolult rendszere. 1705 tavaszától a nemesség személyes hadbavonulás helyett lovas zsoldosokat, a parasztság pedig ún. portális hajdúkat állított ki. A nemesek vagyonuk arányában, a jobbágyok pedig az állami adó kivetésénél alkalmazott elméleti egység, a portaszám alapján tartoztak katonákat fogadni.¹ 1705—1706 folyamán a vármegyék által kiállított kontingensekből lovas- és hajdúezredek szerveztek: minden regiment két-három szomszédos vármegye által kiállított századokból állt össze.² Heves—Külső-Szolnok vármegye zsoldosait gróf Csáky Mihály generális lovasezredébe osztották be. Az alábbi összeírás 1706 tavaszán, tehát a rendszer bevezetését követő hadiév elején készült, és a Heves—Külső-Szolnok vármegyei nemesek, valamint az általuk kiállított zsoldosok névsorát tartalmazza. A forrás jól szemlélteti a kivetésnél mérlegelt szempontokat és a nemesség különböző jogállású rétegeit egyöntetűen érintő kötelezettség teljesítésének módját.

Az iratot korhű átírásban közöljük: az ékezetek, valamint a kis- és nagybetűk használatát modernizáltuk, és a központosásnál is mai helyesírásunk szerint jártunk el. A rövidítéseket dőlt betűkkel vagy indokolt esetben szövegkritikai jegyzetekben oldottuk fel. Nyomdatechnikai okok miatt esetenként az eredeti formátumon is változtatnunk kellett. Az irat lelőhelye: Ma-

¹ A kérdéskörre részletesen l.: Kuruc vitézek folyamodványai. 1703—1710. Összeállította, bevezető tanulmánnyal és jegyzetekkel ellátta: Esze Tamás. Bp., 1955. 28—29. és 40—41.

² L. pl. Bercsényi Miklós főgenerális utasításait Ugocsa vármegyéhez, illetve az Abaúj, Gömör és Torna vármegyei portális hajdúkból szervezett gyalogezred élére kinevezett Andrassy György generálishoz. Nyitra, 1705. ápr. 20. és 29. Rákóczi hadserege 1703—1711. Válogatta és a bevezetőket írta: Bánkúti Imre. Bp., 1976. 164—168.

gyar Országos Levéltár, G 16. I. 2. d. A Rákóczi-szabadságharc levéltára, II. Rákóczi Ferenc fejedelem levéltára, Munkácson maradt rész. Katonai iratok.

No. 133.

+

Nemes Heves és Külső Szólnokra rendeltetett három lovas seregnek repartitíója és specificatiója.

Anno 1706. die 12. mensis Aprilis sub deputatione inclytorum comituum Heves et Exteriorum Szolnok unitorum in oppido Gyöngyös celebrata. Méltóságos Fejedelem etc etc. kegyelmes Urunk kegyelmes parancsolattya szerint vétettek rendbe ezen nemes vármegyére rendeltetett, háromseregből álló lovasok; kiknek is repartitíója lett ez alább meg írt mód és rend szerint.

1° Elsőben is minden kívül és belől lakos possessionatus uraknak, úgy curialistáknak, inscriptíonalistáknak és paraszt fundusokon lakos armalistáknak mindennemű censualis, nonalis, decimalis, oeconomicalis és akar mely nével nevezendő proventusai a' mint sok rendbéli hiteltetés alatt³ lött conscriptiókbul és rectificatiókbul lehetett eruálni, mintegy kész pénzre limitáltattak és azon limitatio szerint rendeltetett kinek kinek taxája.

2° Minthogy pediglen az ben lakos és az német portióztatásával igen exhauriáltatott nemesség közül igen kevesen találtak az kiknek csak egy portát constituáló nemesi jószágok is vólna, sőt leg többen olyanok, kik paraszt fundusokon lakván, az egy személyeken kívül igen csekély avagy semmi oeconomiájok nincsen. Mindazáltal az nemesi praerogativára és jövedőre nézve az ilyenekre is pro simpla taxa imponáltatott 12 pénz.⁴

3° Az ilyen simpla taxát computálván, azokra repartíáltattak az sóldosok. És mivel ugyan az ben lakosok részéről való sóldosoknak némelly része mind ekkoráig is Méltóságos Generalis Gróff Csáki Mihály etc. Uram eő Nagysága mellett odafel perseverált. Nagyobb részét pedig nem régen Majzik Simon Hadnagy Uram lustra nélkül magával fel vitte, sőt az meszsze lakos nemesség is maga sóldosa elől számlálására olly hertelen nem compareálhatott, némely obtingált sóldosoknak nevei nem specificáltathatnak

³ Vagyis esküvel megerősített bevallás.

⁴ A jobbágysorban élő nemességre kivetett adó (12 pénz, azaz 12 dénár) jelképes összegnek számít. Szirmay András zempléni birtokos nemes 1705-ben pl. egy báránykáért 45 dénárt, kétezer szőlőkaró hegyesítéséért pedig 68 dénárt fizetett a napszámosoknak. 1706-ban viszont a rézpénz inflálódása miatt nagy volt a drágaság, ezért egy süveg 5 forintba, egy pár bocskor pedig 1 forint 20 dénárba került (1 magyar forint = 100 dénár). L.: Szirmay András feljegyzései 1680—1713. Sajtó alá rendezte, a jegyzeteket és a mutatókat készítette Kincses Katalin Mária. (Folia Rákóciana, 9/1—2.) Sajtó alatt.

addig a' meddig már eziránt azon hadak után felküldetett commissariusink az lustra listáját le nem hozzák.

4° Így azért az első classisban az olly possessionatus urak nevei comprehendálatnak, kik kívül lakván, mind eddig is az haza mostani közönséges szükségére sem taxaliter, sem sóldos adással ezen *nemes vármegye* közé nem concurráltak.

Az második classisban ugyan az kívül lakos és (a' menyire innotescálhatott) hadakban személy szerint lévő méltóságos possessionatus urak és nemesek avagy immunitatióba vétettek taxái után esett soldosoknak száma és neve tétetik fel.

Harmadikban az ben lakosok és hadakban lévők, avagy az hadban el estek száma.

Negyedikben pedig ugyanaz ben lakosokra taxaliter obtingált sóldosok juxta declarationem puncti 4ti specificálatnak.

1° Külső possessionatus urak, kik sem taxaliter, sem sóldos adással eddig nem concurráltak

	soldosok száma
Fiscus	3
Fejedelem Tököli jószág[a]	} 2
Gróf Eszterhazi István Uram	
Tekintetes Bossáni Familia	} 2
Repeczki Familia	
Kántor István Uram	1
Dúl Mihályné Aszonyom	1
Darvas Familia	} 1
Róth János Uram	
Földvári Familia	1
Máriási Sigmund Uram	} 1
Gyürki István Uram	
Bika Mihályné	
Srettl János Uram	
Feirpataki Familia	
Gyulai Ferencz Uram	} 1
Gyürki Ádámné Aszonyom	
Bulyovszki Ferencné Aszonyom	
Vécsei János Uram	} 1
Berkiné Aszonyom	
Dőri András Uram	
Esztergami Nemes Captolon	

Szijgyártó István <i>Uram</i>	2
Balog Mihály <i>Uram</i>	}
Batik Jánosné <i>Aszonyom</i>	
Sipos János <i>Uram</i>	
Bekény János <i>Uram</i>	}
Bekény Ferencz <i>Uram</i>	
Ivocs István <i>Uram</i>	
Gellen Gergely <i>Uram</i>	}
Szúnyog Gáspár <i>Uram</i>	
Jánosi János <i>Uram</i>	
Holecz Familia	
Sztárai Ferenczné <i>Aszonyom</i>	}
Kocsordi Péter <i>Uram</i>	
Sándor György <i>Uram</i>	
Darvas Ferenc <i>Uram</i> Gömör várm. ...	}
Hefflái Györgyné <i>Aszonyom</i>	
Kőrei Istvánné <i>Aszonyom</i>	
Pol Gáspár	
Poroszlai Lőrincz <i>Uram</i>	}
Papis György	
Dorogfi Familia	
Miklavics Istvánné <i>Aszonyom</i>	
Szent Péteri Imre <i>Uram</i>	
Korponai János <i>Uram</i>	

Latus et summa facit

N. 22.

2° Az kívül lakos és hadakban lévő méltóságos urak és nemesek taxaliter obtingált sóldosi

sol-
dosok

Mélt. F. ⁵ kegyelmes Urunk etc. ...	6
M. G. ⁶ Forgács Simon <i>Uram</i>	4

⁵ Méltóságos Fejedelem.

⁶ A Méltóságos Gróf vagy Generális rövidítése, itt inkább az utóbbit kell érteni, mert az alább szereplő Károlyi Sándor és Andrássy György generális nem gróf, hanem báró volt.

M. G. Eszterhazi Antal <i>Uram</i>	}	3	
N. V. ⁷ Kajali Pál <i>Uram</i>			
N. V. Rádai Pál <i>Uram</i>			
M. G. Károlyi Sándor <i>Uram</i>		4	
M. G. Andrási György <i>Uram</i>	}	5	
T. ⁸ N. V. Vai Ádám <i>Uram</i>			
N. V. Huszár Józseph <i>Uram</i>			
N. V. Bodoki István <i>Uram</i>	}	1	vice colonellus Deák Ferenc <i>Uram</i> nál fő posta mester
N. V. Sepesi János <i>Uram</i>			
Ujvárosi Szűcs János <i>Uram</i>	}	2	ezres kapitány Kecskeméten commendo karabélyos fő hadnagy élés mester
Máriasi Miklós <i>Uram</i>			
Péli Nagy András <i>Uram</i>			
Eökrös György <i>Uram</i>			
Kállai Familia		1	méltóságos udvarnál
Csanádi István <i>Uram</i>	}	2	ezres kapitány méltóságos udvarnál colonellus árokszállási jász ⁹ commissarius méltóságos udvarnál
Aszalai Ferencz <i>Uram</i>			
Szalai Pál <i>Uram</i>			
Turcsáni János			
Szalontai János			
Petrovai Familia		1	Méltóságos Fő Generalis Urúknál
Sánta András	}	2	árokszállási jász
Árokszállásiak Szent Andrásról . . .			
Jász Beriniek Kerekudvartúl ¹⁰		2	
Bulyovszki Dániel <i>Uram</i>		1	
Haller Sámuelné <i>Aszonyom</i> ¹¹		2	

Latus et summa facit

N. 36.

⁷ Nemzetes Vitézlő.⁸ Tekintetes.⁹ Talán a jászkunok általános hadkötelezettsége miatt sorolták itt a jászsági illetőségű birtokosokat a hadi személyek közé.¹⁰ Jászárokszállás és Jászberény városa az említett Heves vármegyei puszták bérlőjeként vagy tulajdonosaként a nemesi birtok után tartozott zsoldosállítással.¹¹ Haller Sámuel az előző évben hunyt el ezredesként. Özvegyét, Barkóczy Juliannát ezért sorolták a hadi szolgálatban lévők közé.

3° Az ben lakos és hadakban lévő *possessionatus* és nemesi rendek; elpusztúltaknak és elesteknek száma.

N. V. Ordódi György Uram	2	karabélyos oberster
N. V. Szabó Máthé Uram	2	szolnoki és hatvani kapitány
N. V. Pál Deák Uram	2	francziánál oberster
N. V. Dévaj Pál Uram	1	Gróf Csáki Mihály Uram vice colonellusa
Borbély Balás Uram	1	ezreskapitány
Majzik Simon Uram	1	hadnagy Gróf Csáki Mihály Uramnál
Micsinai János Uram	1	hadnagy ugyan ott
Igó György Uram	1	vice hadnagy ugyan ott
Taxoni Farkas János Uram	1	hadnagy Deák Ferenc Uramnál
Mérai Farkas János Uram	1	karabélyos quártély mester
Paxi Jákób Uram	1	karabélyos adjutant
Csala Sándor Uram	1	hadi fő commissarius
Iffú Literati János Uram	1	hadi vice commissarius
Csima János Uram	1	só commissarius
Merczel László Uram	1	méltóságos udvarnál
Kubini Mátyás Uram	1	strása mester ¹² Bezerédi Uramnál
Radics Gáspár Uram	1	hadnagy Szolnokban
Tassi László Uram	1	adjutant Szolnokban
Császár János Uram	1	vice hadnagy Deák Ferenc Uramnál
Sági Ferencz Uram	1	zászló tartó Gróf Forgács Uramnál
Ács Gergely junior	1	strása mester Deák Ferenc Uramnál
Turi Pál	}	tizedes Deák Ferenc Uramnál
Ibráni János		
Füleki Szűcs János Uram	1	Ocskai Uramnál
Madarász István	1	Borbély Balás Uramnál

[Lapalji össz.:] *Latus facit* N. 27.

¹² A strázsamesteri, vagyis őrmesteri rang ebben az esetben túlságosan alacsony lenne, Kubinyi Mátyás adataink szerint kvártély-, azaz szállásmester volt a Bezerédj Imre-féle lovasezredben.

Hatvani nemesség	soldos szám		
Farkas István	1	hadnagy	} Bezerédi Uramnál
Csalári Gergely	1	hadnagy	
Bugyacs Orbán	1	katona	
Eniczkei Miklós		katona	
Némedi Gergely	1	katona	
Tót István		katona	
Fias Mihály	1	katona	
El pusztúlt túri nemesek			
Polgár István	3		
Törő András			
Herbál János			
Törő Pál			
Adam György			
Illési János			
Farkas László			
Szóke János			
Kecse András			
Táboron elestek			
Leleszi Kovács Péter	1	vice hadnagy	Gróf Csáki Mihály Uramnál, és esett el Pudmericznél
Polgár Gergely Uram ¹³	2		
Kálmán Máthé	1	Almási Jánosné Aszonyom	
Csáni Istók	1	katonaí, ugyan	Pudmericznél
[Részössz.:] <i>Latus facit</i>	N. 13		
Summa in toto	N. 40.		

¹³ Egri nemes, főhadnagy volt, 1705. ápr.-ban agyonrúgta egy ló. „Polgár, szegény, nem lórúl esett: hanem nálom vala, ... nézték az lovakat, úgy megrúgta szív iránt a ló, egy Jesus-Máriánál többet nem szólhatott” — írja Bercsényi Miklós főgenerális 1705. ápr. 27-i levelében a fejedelemhez. Archivum Rákóczianum I. osztály IV. 484.

4° Az ben lakosokra obtingált soldosok száma és neve így következik.

Az első járásban

	sóldosok neve és lakása
Gyöngyösiek No. 39	<ul style="list-style-type: none"> { Molnár Márton halászi { Kis Mihály gyöngyösi { Tót György gyöngyösi { Egyed István boczonádi { Vincze Ferencz gyöngyösi { Nagy István Dunán túl való { Lakatos János halászi { Kecskés Márton gyöngyösi { Oláh Péter erdélyi { Borbély István egrri { Kostyán András gyöngyösi { Tót György atkári { Kisközdmei [?] Mihály gyöngyösi { Füstös György gyöngyösi { Solymosi Benedek solymosi { Marhazai György gyöngyösi { Hegedűs János pászthi { Breznai Tót Márton halászi { Kis János gyöngyösi { Horvát Ferencz halászi { Abani Pál gyöngyösi { Pusztai János gyöngyösi { Jónás Gergely gyöngyösi { Szíjgyártó János gyöngyösi

[Lapalji össz.:] *Latus facit* 24

Gyöngyösiek	<ul style="list-style-type: none"> { Nagy Gergely sólymosi { Berény István gyöngyösi { Hollósi István gyöngyösi { Komáromi András gyöngyösi { Pápai Lőrincz Dunán túl való { Kálmán Sámuel gyöngyösi { Kis János gyöngyösi { Balajti János gyöngyösi { Kún András adácsi { Kővári András gyöngyösi
Tarjáni és Halászi N. 2	<ul style="list-style-type: none"> { Kozári György gyöngyösi { Lakatos András solymosi
Patai N. 2.	<ul style="list-style-type: none"> { Borbély György gyöngyösi { Sipos Miska fügedi
Fancsali No. 2	<ul style="list-style-type: none"> { Szalai István fancsali { Fodor László somoriai

Sári és Csáni	N. 3	{ Sári János sári Palotai Nagy István sári Zörög István gyöngyösi
Pászthi	N. 1	Petko Ádám pászti

[Részössz.:] *Latus facit* N. 20
 Summája ezen első járásnak
 Obveniált soldos N. 49 Számláltatik effectivē N. 44

Az második járásban

		soldosok neve és lakása
Poroszlai	N. 2	{ Német János poroszlai Szűcs Gyurka poroszlai
Füredi	N. 1	Füredi Veres Marczi ¹⁴ füredi
Szóllósi	N. 1	Szóllósi István szóllósi
Szent Imrei	N. 1	
Sarudi	N. 3	{ Balog András fügedi Czeplédi András czeplédi Dósa Gáspár sarudi
Tisza Nánai	N. 2	{ Patkós Istók nánai Pesztránszki Szűcs Mihály nánai
Kiskőrei, Súlyi	N. 3	{ Musikás István átáni Farkas István tiszta nánai Fekete Gyurka sarudi
Dersi, Burai	N. 2	
Péli, Fegyverneki	1	Osváld Pál péli

Summája ezen második járásnak
 Obveniált soldos N. 16 Vagyon effectivē No. 11¹⁵

¹⁴ Következik egy megkezdett településnév kihúzva: Kun.

¹⁵ Helyesen: 13!

Az harmadik járásban

	sóldosok neve és lakása
Ataniak N. 7 ¹⁶	{ Fekete György Feir István Szabó Mihály Tót Mátyás Bartok Gergely Kalmár András Vincze György } Atániak
Farnosí, Tarcsai N. 9	{ Kovács János atáni Kecskeméti János Debreczeni Sámuel Nagy János Német Mátyás Zai Mihály
Bessenyei N. 5	{ Pap János bessenyei Bíró István bessenyei Verebéli Gergely bessenyei Kos Gergely bessenyei Bakos András
Dormándi, Fügedi N. 1	
Maklári, Tárkáni N. 1	
Ivánkai, Detki N. 1	Arvai Mihály gyöngyösi
Boczonádi, Karácsondi N. 2	{ Nagy István boczonádi Karácsondi Kis János
<hr/>	
[Lapalji össz.:] <i>Latus facit</i> N. 21	
Verpeléti N. 1	Molnár János recski
Szaránki, Hevesi N. $\frac{1}{2}$	Simon János szaránki
Curialis helyek	
Vécs N. 2 $\frac{1}{2}$	
Füged N. 7	{ Tösmagi Bernárd fügedi Salga György bodi Lénárd István fügedi Csatornádi Mátyás szúcsi Tarcsai Mátyás tarcsai Horvát Mihály gyöngyösi

¹⁶ 6-ról javítva, mert Vincze György nevét utólag írták be.

Boczonád, ¹⁷ Szajol	N. 5	{	Nagy Bálint atáni Nagy Gergely Dunán túl való Gyetvai Pál abani Földvári János boczonádi	
Atány	N. 13 $\frac{1}{2}$	{	Tót György Bójtár János Czizmadia István Tót Pál Ratkai István Katona András Szabó Mihály Szabó Pál Kis János Kis István Sebők István Pusztai István Kis Marczi	} Atániak

[Lapalji össz.:] *Latus facit* N. 25

Halmi N. 2 $\frac{1}{2}$

Ludas N. 2 { Kovács Mihály ludasi
Katona György ludasi

Bod N. 3 { Győri Ferencz bodi
Kovács Márton bodi
Kamós István bodi

Farnos N. 1 Olasz András

[Részösszesítés:] *Latus* N. 6

Summája ezen harmadik járásnak

Obveniált sóldos No. 64

Vagyon effectivē No. 52

Az negyedik járásban

sóldosok neve és lakása

Recski N. 1 Borbás György recski

Bocsi N. 2 { Szabó György bocsi
Ficzere Pál bocsi

Erdőkövesdi N. 1 Illés János kövesdi

Leleszi, *Szent* Domonkosi N. 2 { Oláh János leleszi
Barta Pál mikófalvi

¹⁷ Boconád és alább Átány valószínűleg azért szerepel kétszer, mert előbb az ott élő birtokos nemesekre jutó, majd a falu kurialistáira kivetett zsoldosokat vették számba.

Mikófalvi	N. 1	Hegy János mikófalvi								
Szent Eörsébet, Pétervására	N. 5	<table> <tr> <td rowspan="4" style="font-size: 3em; vertical-align: middle;">{</td> <td>Utasi Péter <i>szent</i> örsébeti</td> </tr> <tr> <td>Göböl György leleszi</td> </tr> <tr> <td>Pap Márton leleszi</td> </tr> <tr> <td>Jó István péter vásári</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td>Molnár Istók recski</td> </tr> </table>	{	Utasi Péter <i>szent</i> örsébeti	Göböl György leleszi	Pap Márton leleszi	Jó István péter vásári			Molnár Istók recski
{	Utasi Péter <i>szent</i> örsébeti									
	Göböl György leleszi									
	Pap Márton leleszi									
	Jó István péter vásári									
		Molnár Istók recski								

[Lapalji összesítés:] *Latus facit* N. 12

Curialis helyek

Dorogháza	N. 2				
Csehi	N. 1				
Mikófalva, Istenmezeje	N. 2	<table> <tr> <td rowspan="2" style="font-size: 3em; vertical-align: middle;">{</td> <td>Tóth János istenmezei</td> </tr> <tr> <td>Német Mátyás istenmezei</td> </tr> </table>	{	Tóth János istenmezei	Német Mátyás istenmezei
{	Tóth János istenmezei				
	Német Mátyás istenmezei				

[Részössz.:] *Latus facit* N. 2

Summája ezen negyedik járásnak

Obveniált sóldos N. 17

Számláltatik N. 14

Extractus

1° Külső possessionatus urakra obveniált sóldos.....	N° 22.
2° Ugyan az külső s hadakban lévő urakra.....	N° 36.
3° Az ben lakos és hadakban lévők.....	N° 40.
4° Az ithon lévő ben lakosokra.....	N° 146.

Summa N. 244.

Superállya az három companiát, 80 személlyel computálván N° 4. Considerálván mindazáltal az közönséges költségeket, a' szegény nemességnek is az parasztsággal együtt el pusztulását, qártély tartását, szekerezését, az hadakban lévőkön kívül, nagy extremitás és fogyatkozás nélkül az két sereget is lehetetlen olly drága sóldal ki fizetni: mivel legalább hét és hét Rhenes forintnál alább egy hóra lehetetlen sóldost kaphatni és statuálni.

Signatum per Gregorium Berény,
 juratum praelibatorum inclutorum
 comitatuum unitorum notarium.